

INTERPELLATION TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2020-12-10
Besvaras senast
2021-01-15

Till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2020/21:229 Åtgärder mot välfärdsbrottslighet

Det har nog inte undgått någon att det under de senaste månaderna, vid sidan av coronakrisen, varit en stor medial uppmärksamhet på välfärdsrelaterad brottslighet.

Välfärdsbrottsligheten klassificerades nyligen av Polismyndigheten, i rapporten *Myndighetsgemensam lägesbild om organiserad brottslighet 2019*, som en av de mest allvarliga typerna av brottslighet mot samhället. När det gäller felaktiga utbetalningar och misstänkt välfärdsbrottslighet rör det sig om stora summor. Men någon exakt siffra finns inte.

Det har tillsatts två stora kommittéer som försökt ta fram siffror på detta, där både FUT och Delegationen för felaktiga utbetalningar har tittat på siffror kring 18 miljarder kronor men där det samtidigt framgår en tydlig felmarginal på 11–29 miljarder kronor årligen. Men det handlar inte bara om pengar utan också om legitimitet och förtroende, där välfärdssamhället är minst lika beroende av medborgarnas uppfattning om hur systemet fungerar som av dess faktiska funktion. Välfärdsstatens legitimitet hotas om det år efter år går att bedra och utnyttja systemet på stora summor och komma undan med det. Det saknas utvecklade och moderna kontrollfunktioner, men det går också att genom rimligtvis enkla upplägg utnyttja myndigheternas okunskap om helhetsbilden.

I *Samlade åtgärder för korrekta utbetalningar* (SOU 2019:59) presenteras förslag som är i princip identiska med dem som presenterats i tidigare rapporter från Försäkringskassan, Statskontoret, Brå, Skatteverket, Polismyndigheten, Riksrevisionen, SOU, Ekobrottsmyndigheten med flera. Ett axplock ur dessa är när det gäller vad som kan åtgärdas är: fel i systemöverskridande system, otydliga processer, eftersatt lagstiftning, inget helhetsperspektiv, otydliga regleringsbrev, liten eller ingen återrapportering av myndigheternas arbete med fusk och återbetalningar samt otydligt ansvarsförhållande. Listan går att göra längre.

Stort fokus har legat på assistansbrottslighet och assistansrelaterad brottslighet. Primärt har det rört sig om mindre företag och privatpersoner som organiserat sätt i system att dränera välfärden på skattemedel. Det finns utredningar som dateras ända tillbaka till 2005 som har aviserat att just detta område är särskilt utsatt för välfärdsbrottslighet. Trots det kan vi läsa i nypublicerade utredningar att tillvägagångssättet i dag är detsamma som tidigare. De rättsvårdande och

utredande myndigheterna har bristande kontrollfunktioner och måste tyvärr använda sig av eftersatt lagstiftning som inte ger rätt att ta del av exempelvis sekretessbelagd information från Skatteverket.

Det finns en fördjupad problematik bakom assistansbrottslighet och assistansrelaterad brottslighet. I en nypublicerad rapport av terrorismforskaren Magnus Ranstorp vid Centrum för asymmetriska hot- och terrorismstudier (Försvårshögskolan) visas att de bolag som ägnat sig åt den här typen av fusk samtidigt finansierat terrorism. Ur säkerhetssynpunkt är detta mycket allvarligt och att det här kan tillåtas fortgå i den utsträckning det gör är anmärkningsvärt. Detta med hänseende till att det under snart 15 års tid varit känt att kvasimarknaden inom assistansersättningen är mottaglig för den organiserade brottsligheten. Det går förvånansvärt fort för bolagen att tjäna snabba pengar, och i princip obefintliga förkunskaper hos personalen uppmuntrar till brottslighet.

Utöver finansiering av terrorism rör det sig även om människosmuggling, arbetsmiljöbrott, falska arbetsintyg, skattebrottslighet och bidragsfusk. Detta är några exempel på grov brottslighet som får liten eller ingen uppmärksamhet men där de inblandade får fruktansvärt illa vare sig det är funktionshindre som importeras från hemländer som är knutna till bolagsägarna eller anställda som tas hit på undermåliga kontrakt och sedan utnyttjas. Det är en hänsynslös exploatering som fortsätter år efter år.

Att regeringen valt att skjuta till mer medel till den brottsutredande verksamheten hos berörda myndigheter är ett steg i rätt riktning. Men det löser fortfarande inte grundproblemet med begränsade möjligheter till tillgång till sekretessbelagd information, eftersatta it-system och bristande möjligheter att stoppa utbetalningar till oseriösa bolag.

I rapporten *Försäkringskassans administration av assistansersättningen 2017* framkommer det även att arbetsmiljön för handläggare som är ute och besöker nya klienter är extremt utsatt. Handläggare har svarat att arbetsmiljön de senaste åren förändrats och blivit betydligt mer hotfull, och vissa begär personlarm. Det finns även uppenbara problem med tolkar, och i flera fall är det så att någon annan för den funktionsnedsattes talan. I en rapport från Statskontoret 2010 framgår det att handläggare i 80 procent av fallen misstänker överdrivna tidsredovisningar och räkningar.

Mina frågor till statsrådet Ardalan Shekarabi är följande:

1. Med anledning av antalet rapporter som beskriver stora problem med felaktiga utbetalningar och bidragsfusk, vilka åtgärder tänker statsrådet vidta för att komma till rätta med problematiken?
2. Tänker statsrådet ta något initiativ för att förändra lagstiftningen så att berörda myndigheter får de verktyg de behöver för att dels säkerställa en god arbetsmiljö, dels förhindra finansiering av kriminalitet?

.....

Linda Lindberg (SD)

Överlämnas enligt uppdrag

Johan Welander